

Мімочка заручена.

Ескіз

В. Микуліч.

Під псевдонімом Микуліч (Мікуліч) пише в російській літературі п. Лидія Веселитська, Українка з роду; її родина — заможна й признана шляхотською, вийшла сюди з Герцогівини. Вона родилась 1857 р., училась в інституті і на „педагогічних курсах“ (рід жіночого університету), недовго була замужна за офіцером. Першою важнішою її працею було оповідання: „Мимочка невѣста“, що вийшло 1883 р., але не звернуло уваги, хоч було і зісталось властиво найліпшим з усього написаного авторкою і виказувало справдішній талант. Увагу й розголос зробила друга частина сеї трилогії, надрукована аж 1891 р. — „Мимочка на водахъ“, мабуть завдяки більш ефектній фабулі й кавказькій обстанові; авторку признано одною з визначніших сил російської белетристики. Третя частина: „Мимочка отравилась“ (отруїлась) (1893) і дві пізніші повісти: Зарниці (Зірниці), 1894, і Вѣтка сирени (Галузка бозу), 1898, вийшли слабші: перша попсована позитивною фігурою гувернера — принципального чоловіка, в котрого закохала ся Мімочка, дві останні теж показали, що авторка далеко сильніша в сатиричному роді і стає слабкою, невизначною там, де хоче малювати симпатичні для неї фігури.

М. Г.

I.

Мімочка — заручена! Мімочка знов заручена, і на сей раз, здається, вже зовсім серйозно. Вона приймає іратуляції; вона робить візити своякам, дістає від них подарунки. Тіточки з цікавістю і з заінтересованем випитують її про подробиці приданого; вуйки складають найліпші бажання, жартують з Мімочки, дрічуться з нею; при тім Мімочка з легка червоніє і спускає свої невинні очка.

— Ви дуже любите свого нареченого? — питають Мімочку.

— Я ще дуже мало знаю мого нареченого, щоби любити його, але я його поважаю — відповідає вона.

Он яка Мімочка! Ніхто не сподівався, що вона відповість так розумно. Всі тіточки признають, що вона відповіла дуже розумно, а до сеї пори Мімочка не виявляла ніколи більше розуму, ніж належить мати такій гарненькій панночці, як вона.

Вона поважає свого нареченого. І, справді, Спіридон Іванович вповні гідний її поважання. Се чоловік маючий, з немалою рангою і на досить значній посаді — вже не молодий, але ще й не дуже старий; він негарний, лисий, правду сказавши занадто грубий, але ще жвавий хоч куди і сміло міг би посватати й богату.

— І за що, справді, Мімочці таке щастє! Я знаю, що багато її ровесниць і приятельок, а особливо їх мамуні, готові тріснути з заздрости і злости, що не їм дістався Спіридон Іванович, і говорять, що ніби то його безстыдно ловили, ніби самі пропонували йому Мімочку, накидали... Але, Боже мій, чого не говорять заздрісні жіночі язика! — Замість того, щоби повторяти такі абсурдні здогадки, тішмося ліпше щастєм Мімочки, тішмося ним з цілого серця, так, як то роблять її добрі тіточки.

— Ну, слава Богу, слава Богу, — каже тітка Софі, — я так тішуся. Я сподіюся, що вона буде з ним щаслива. Се й добре, що він немолодий: Мімі ще така дитина — її й треба чоловіка старшого, поважного...

— Розумієть ся, се добре, що він немолодий — potwierджує тітка Марі — такого мужа ще ліпше тримати під пантофлем. І як добра тітка я раджу тобі, Мімочко, завчасу взяти в руки свого Спіридона Івановича.

— Я казала вам, що все виходить на добре — закінчує тітка Жюлі. — Подумайте, що за щастє, що ви тоді „зірвали“ з тим поганцем.

І справді все виходить на добре. Перший наречений Мімочки був молодий, розкішний гвардієць, що мав чудові лякеровані чоботи, чорні вусики, буйне, каштановате волосє і пенсне в золотій оправі. Мімочка побачила його перший раз на однім вечері, де він аранжував танцями, побренькував острогами, жартобливо холодив ся вахлярами і наперфумованими хустинками своїх дам, весело усьміхав ся, відкриваючи білі зуби і з чортівським запалом кричав: „Serrrez le grond! Chaîne!...“ Він перетанцював кілька турів вальса з Мімочкою, любував ся нею, як вона танцювала з ким иньшим, і розвідавшись про суспільне становище її родичів, захотів, щоб вона представила його їм. Потім він зачав „бувати“, потім зачав „старати ся“ і, вкінці, осьвідчив ся.

Роскішний гвардієць і шиковний аранжер мав славу небезпечного завойовника сердець. Він залицяв ся до всіх гарних панночок, вдовиць і замужних жінок, з якими був знайомий, і, як говорили, був предметом особливої уваги неодної з них. І для того відбити його у всіх мусіло було бути дуже приємне для амбіції Мімочки і її татан.

Мімочка приняла осьвідченє і єї оголошено заручини.

Тітка Софі дала з тої причини вечерок з танцями, тітка Марі — обід з шампаном, а тітка Жюлі — folle journée з шампаном і з проїздкою за місто.

Наречений був повний поважання, услужний і чемний зі своїками Мімочки і всім дуже подобав ся.

— Знаєш, Мімочко — сказала їй тітка Марі — він такий милий, такий милий, що як би я була тільки трошки молодша, слово честі, я-б постарала ся відбити його у тебе.

— Так, з вас буде чудова пара — потакнула тітка Софі.

— І ти дуже розумно зробила, душко, що прийняла його осьвідчення — закінчила тітка Жюлі. — Такого жениха не що дня подибаєш. Він „на добрій дорозі“ і може піде ще дуже високо.

І він був не тільки на добрій дорозі, він був „князь“, що правда змізерованого роду, але всеж таки князь і навіть не з орієнтальних. Не досить того, він був, по його словам, сестрінцем і садиноким спадкоємцем багатого, бездітного вуйка, що десь там на полудни мав п'ятнайцять тисяч десятин землі і копальні камяного вугля.

В імя боже взяли ся приготовляти розкішне придане для будучої княгині. Прийшло ся брати все на кредит, бо маєткові інтереси родичів Мімочки вже й тоді були страшно розстроєні... З рештою від тої пори, від коли Мімочка за-тямилася, інтереси її родичів усе були страшно розстроєні, але се їм не перешкаджало жити, не відмовляючи собі ніяких приємностей, крім приємности платити свої довги, котрих сума в наслідок того росла й росла собі як бурян.

З причини недалекого весілля мусіли ще позичити то у сего то у того, але кілька тисяч довгу більше або менше — що могло се значити, коли се робило ся для щастя доньки одиначки. Коби лише було у кого позичити!... Таж в будучности Мімі буде мати копальні вугля бездітного вуйка! Від усіх свояків Мімочка подіставала дарунки. Тітка Софі подарувала їй дороге футро, тітка Марі — елегантний шляфрок з плюшу *vert-jaspe*, підшитого атласом *bleu-nuage*, прибраний дорогими коронками, тітка Жюлі — срібло. Всі знаки на білю повишивано з князівською короною. Тітка Жюлі говорила, що не треба того робити, бо Мімочка не княжна, а біле є звичай значити буквами молоді, і що сьмішно так спішити ся з тою короною, так як би вони вже не потрапили укрити своєї радості, що Мімочка буде княгинею. Але тітка Марі і тітка Софі піддержали татап, кажучи, що хіба се не все одно? Прецінь усе біле, що буде шити ся по весіллю, буде значити ся князівською короною; чомуж не повишивати завчасу однакових знаків на всім?

І всі знаки повишували з князівською короною.

Ще заким оголошено заручини Мімочки, її папа поговорив щиро з нареченим. Він признав ся, що інтереси його тепер так заплутані, що він не може нічого дати за Мімочкою... Але він брав на себе всі видатки урядження гніздочка для молодих і на далі обіцяв помагати їм по можности, віддаючи доньці часть своєї пенсії.

Наречений, хоч і подякував папá за щирість, горячо впевняючи його, що вибираючи Мімочку він не мав на меті ніякої користи, однако не міг укрити певного розчаровання, почувши, що Мімочка не має посагу. Він зовсім не сподівав ся того і вітверто заявив, що се змусить його — не зірвати з нареченою — о, розуміть ся, ні! — але відложити весіле на неозначений час.

З черги і наречений признав ся, що переживає тепер досить неприємні материяльні труднощі. Розуміть ся, ті труднощі не можуть гризти його дуже, доки він нежонатий і не має родини, бо вуйкові копальні всеж таки не втічуть від него, але він таки уважав би себе підлим і нечесним чоловіком, як би позволив собі оженитись з небагатою дівчиною в теперішніх обставинах, себ то, не діждавшись, коли вже не смерті угляного вуйка, то бодай якого такого авансу в службі. Князь додав, що в недалекій будущині має надію дістати баталіон, що йому було би дуже приємно дістати баталіон в Н., веселім і гарнім місці, де житє не дуже дороге, і де він міг би якось уладитись і виходити на своє з молодю жінкою, розуміть ся, не без можливої помочи папá і бездітного вуйка. Коли-б тільки папá схотів ужити свого впливу і приятельських відносин на користь будучого зятя — то може бути, він мігби приспішити весіле Мімочки і запевнити добробит молодих...

На закінченє наречений, як чесний чоловік, заявив уже зовсім просто, що оженить ся тільки в такім разі, коли йому дадуть згаданий више баталіон. Папá міг допомогти в тій номінації. Се було трудно, але для щастя доньки одиначки можна було й потрудитись. Труди і старання папá вінчав успіх. Жених дістав баталіон і поїхав до Н. відбрати його. День весіля був уже визначений; бракувало

до него ще тільки дві неділі. Але несподівано мусіли його відложити з причини жалоби.

Бідний папа́ нагло умер, умер в гостині, майже при картянім столику, чи на удар, чи на серце — не знаю сказати. Нареченому зараз таки дали знати телеграмою про нещастє, яке трафилось; але він навіть не приїхав на похорон. Се вже тоді неприємно вразило всіх свояків Мімочки, а особливо її татапа, в серце котрої закрались трівожні підозріння. І її підозріння показалися оправданими. Вернувшись до Петербурга, наречений змінив зовсім своє новодженє з нареченою і з будущею тещею. Незадовго показалося, що він шукав тільки причини до зірвання. Пробував він і заздрістю і підсьмішкуванням над нареченою, пробував і учити і виховувати її на ново, але Мімочка мала такий ангельськи-терпеливий характер, що не уважаючи на всі заходи нареченого, йому не удалося з нею посварити ся. Тоді він узяв ся до татапа. Тут справа пішла в лад і непорозуміння взяли скоро небезпечний оборот. Зачало ся з натяків, шпильок, недоговорювань; потім обі сторони приступили до щирї розмови.

Наречений доказував, що папа́ обіцяв давати Мімочці що року два тисячі чотириста рублів.

Матапа доказувала, що папа́ ніколи не робив подібної обіцянки.

На се наречений відповідав, що коли так (то значить, коли його хотіли обманути і ще й в очі називають брехуном), то йому, як чесному чоловікови, лишається ся...

Матапа не дала договорити чесному чоловікови його погрози і заявила готовість віддавати молодим усю свою пенсію, тільки з тим, аби вони взяли її до себе. Князь дістав в Н. з уряду гарне помешканє, і йому було-б дуже легко відступити куток татапа.

Але вислухавши те, жених категорично заявив, що він оженить ся тільки тоді, коли татапа віддасть усю свою пенсію Мімочці, а сама буде жити як схоче і де схоче, тільки не з ними і не у них. Він бачив занадто багато прикладів того, як тещі псують родинне щастє своїх дочок, аби не бажати охоронити Мімочку від можливости неприємних колізій в будучности, тим більше, що, мабуть,

було вже досить ясно, як він особисто не годить ся характером зі своєю будучою belle-mère.*)

Нахабність князя так обурила татап, що вона поїхала поскаржити ся на него сестрам, просячи їх ради і помочи. Тітки були також обурені і зачудувані, почувши з уст татап, що „той жебрущий князюк“, той івардейський фротер, той, *passer moi le mot***), пройди-сьвіт не хоче, мабуть, у щасливити Мімочки!

Тітки горячо взялись до справи примирення. Вони їздили одна до одної, іритувались, засапувались, говорили, що аж у горлі висихало, здвигали плечима, розкладали руками, строго розбирали і критикували справу все-сторонно, умовляли жениха, умовляли татап і жадували і потішали нещасливу Мімочку.

— Не розумію, на чім те все скінчить ся — говорила тітка Софі — але мені здаєть ся, що ліпше би їм тепер розійтись... Як хочете, але він показав ся неблаго-родним чоловіком. Баталіон дістав, а женити ся не хоче!

— Но, знаєш — відповіла тітка Марі — говорячи по щирости, воно й зрозуміло, що ся женячка не дуже то й манить його. Щож Мімочка?... Вона миленька, то правда... Але всеж таки, щож то за партия? Він міркує, що найде далеко ліпшу... І він не оженить ся, побачите. Розумієть ся, що все його говоренє, то тільки покривка. Ясне, як день, що він по просту не хоче женити ся.

- - Але треба конче примусити його оженитись — говорила тітка Жюлі. — Не можна-ж так безкарно компромітувати дівчину.

Скінчилось на тім, що тітки мало не посварились межи собою, а татап усе таки отримала від жениха довге і вимовне посланіє, в котрім він заявляв, що час уже закінчити ті неприємні непорозуміння. Останніми часами він досить ясно пересвідчив ся, що й наречена до него байдужна, і що в будучности не мож буде обминути неприємні колізії з єї матусею; і для того він уважав би себе підлим і нечесним чоловіком, наколи-б зваживши те все,

*) Теща.

**) Вибачайте за слово.

не рішив пожертвувати своїм чутєм і вернути Мімочці її слово, просячи її уважати себе від нині зовсім вільною і бажаючи їй всего, всего найліпшого. На закінчене жених додав, що нині виїжджає з Петербурга до Н., і звідти безпроводочно відішле меблі і иньші Мімоччині річи, давно вже вислані запопадливими родичами до її будучого гніздочка. В р. с. було, що на випадок, якби матан схотіла продати меблі, і як би згодила ся відступити їх за... (була подана невеличка цифра), то жених з охотою купить їх і безпроводочно вишле гроші.

Матан ледви дихаючи з іритациї і обурення, прочитала той лист сестрам.

Тіточки потішали і заспокоювали її.

— Ну, може бути, що се ще вийде на добре — сказала тітка Софі — по щирости, він мені ніколи не подобав ся. Я наперед знала, що з того сватаня нічого доброго не вийде.

— Ні, будьмо безсторонні — відповіла тітка Марі. — Він має добрі прикмети... Тільки, як розпещений чоловік, він, здаєть ся, трохи егоїст... І карієрович також... Сеж уже з самого початку було видно. Я, признаюсь, що ще тоді, коли почула, що небіжчик узяв ся старатись за той аванс, сказала своєму чоловікови: як хочеш, il y a du louche.*)

— Та нехай його! — закінчила тітка Жюлі. — Не тільки сьвіта, що у вікні. Мімочка може зробити ще далеко ліпшу партію. Добре, що він виїхав з Петербурга. Принаймні все уложить ся і забудеть ся. Нема чого попадати в роспуку. Повірте мені, що все вийде на добре.

І як же, справді, не сказати, що все йде до ліпшого? Слава Богу, Мімочка знов заручена, знов приймає іритуляції...

На сей раз визначений не лише день, але й година шлюбу і година ся вже така близька, що коло брами стоїть уже карета тітки Жюлі, запряжена парою її вороних, готових понести Мімочку до церкви „Удѣловъ“ де вже збирають ся запрошені.

*) Се не чиста справа. **) Домен.

А сама Мімочка сидить перед тоалетною в своїм рожевім дівочім покоїку і, дивлячись у зеркало, уважає на рухи фризієра Іюстава, що фризус її гарненьку головку.

На ліжку, за розгорненою рожевою фіранкою лежить біла сукня, тюльовий вуаль і вінок помаранчевих квіток.

II.

Коли Мімочці було чотири роки, вона не мала поняття ані про „Стрільця“, ані про „Чижика“, але вже сьпівала „Il était une bergère...“ і „Malbrough s'en va-t-en guerre“. На семім році вона вже миленько щебетала і шепетлявила по французьки. M—lle Victoire, її няня, виучила її до сеї пори французької азбуки і кілька нових сьпіванок. Потім їй подарували казки Перро і Беркена, що познайомили її з історією „Синьої Бороди“, „Кота в чоботах“ і „Ослячої шкіри“.

А яким херувимчиком виглядала Мімочка зі своім делікатним личком, білим як лен волосем і повненькими голими ручками і плечиками, прибрана як ляльочка в біленькій сукеночці з широким пояском! Не можна було не любити ся нею і не говорити їй, що вона чарівна дитина. І Мімочка охотно вислухувала те все, спускаючи очка, граціозно присідала і була вже кокетна.

Коли вона стала старша і опанувала всіма чотирма „conjugaisons“, її научили на половину з блудами читати й писати по російськи, по німецьки і по англійськи і прийняли їй учителів: танців, каліграфії і рисунків. Попробували були й музику, з разу фортеп'яна, потім арфу, потім скрипку... Але ніяк не могли натрафити на інструмент, на методу і на учителя, призначених Богом на те, щоби зробити з Мімочки віртуозку, і по трох роках зовсім закинули ті музикальні проби, бо показало ся, що Мімочка до того за надто слабого здоров'я.

Вкінці, для увінчання Мімоччиного виховання, її віддали на два роки в пансіон m—lle Дуду, чи в пансіон m—lle Додо, чи в інститут, чи навіть відіслали до Фран-

ції в якийсь „couvent“.*) Я добре не памятаю, що саме зробили з нашою Мімочкою, але памятаю, що татан не хотіла чи не могла обмежити ся „домашнім вихованем“ і віддала кудись доньку.

Скінчивши або напів-скінчивши курс (по найбільшій часті Мімочки не кінчать курса задля слабого здоров'я або по причині непередвиджених обставин), Мімочка вернулась до дому дорослою панною і надягла довгу сукню. Вона була приємна з виду, граціозна і розпещена. Вона уміла говорити і читати по французьки; уміла і писати на тій мові на стільки, що досить легко могла зрадагувати і запрошене на чашку чаю і лист в інтересі до кравчинні. Училась вона в пансіоні і ще чогось, але що те „щось“ було непотрібне, неважне і неінтересне, то вона й забула його.

Та скажіть же з рукою на серці, чи потрібне гарній жінці яке знанє крім знаня французького языка? Чи її потреби, її забави, її діяльність вимагають конче яких відомостей? Потрібно Мімочці сукні, обуви, чи потреба зачесатись, умеблювати і прикрасити своє помешканє, завести у себе добру кухню і гарну столову заставу — знанє французького языка улекшить їй порозуміне з модисткою-Францускою, з Французами: фрізіером, кухаром, декоратором, що всі готові не тільки виконати її накази, але в потребі й піддати їй добру гадку, раду... Треба Мімочці забавляти своїх гостей — чи на якій иньшій мові, скажіть, можна приємнійше і свобіднійше вести бесіду про погоду, про перегони, про оперу?... Потрібно Мімочці лектури, легкої приємної лектури, що не віддаляє з прегарного сьвіта балів і кокардок, що не викликає захмурення, що не будить думки і серця, лектури легкої, як легенькі фальбанки на спідничці її балевої сукні, — французька література дасть їй маленькі, чистенькі томики, може й з не зовсім чистим змістом, але за те з гарним друком на гарнім папері і з інтересними особами!

Ви може думаєте, що Мімочка зле і мало учила ся, що їй зовсім не до книжок? Противно, вона „страшно“

*) Монастир.

любить читати. Після строїв і виїздів вона найбільше в світі любить chocolat mignon і французькі романи.

Не думайте також, що Мімочка тому любить французькі романи, що вона не патріотка, або що вона забула російську азбуку. Зовсім ні. Вона-б і рада читати по російськи, алеж нема що! Коли-б запопадлива матан і схотіла дати доньці яку російську книжку, то щό могли-б ви поручити їй крім читанок Філонова і Галахова, а вони розумієть ся, не можуть зайняти фантазії панночки в тім віці, коли вона, натурально, марить про любов, про віддаване...

Матан якось раз піднесла се питанє при сестрах, і тіточки тільки potwierдили її власну гадку, що по російськи зовсім нема що читати, тай не потрібно.

Тітка Софі заявила, що вона була предплатила „Модный Свѣтъ“ і жалувала того, бо він не витримав порівняня з французькими видавництвами того рода.

Тітка Марі діставала „Отечественныя Записки“ і сказала, що співробітники того журналу пишуть таким тривіальним язиком, що рішучо треба їх читати з діксіонером. „Мені говорили: Щедрін, Щедрін... І мій чоловік зачитуєть ся, одушевляєть ся... Я колись то попробувала трохи читати — нічого не розумію!... Но, а la lettre *) нічого!... Якась свиня... „Подопльока, подопльока“... Я й сказала чоловікови. Но, кажу, не знаю: чи я вже така дурна, чи то Бог знає щό таке!“

Тітка Жюлі читала „Русскій Вѣстникъ“ і хоч признала, що в тім журналі трапляють ся добрі романи, але все таки вона не поручала би читати їх Мімочці, тому, що останніми часами що роман, то доконче соціялісти на сцені... А хтож не знає, до чого веде знайомість з соціялістами?...

І тіточки розсудили, що не потрібно Мімочці читати по російськи, коли є стільки добрих французьких книжок.

Але, скажуть, що й у нас є писателі. Та, припустім, що є. Одначе, щόж би таки з них можна дати в руки Мімочці?

*) Буквально.

Може „Обривъ“ Гончарова? „Наканунъ“ Тургенєва? „Грозу“ Островского? „Анну Каренїну“ гр. Толстого? „Головлевыхъ“ Щедрїна? „Карамазовыхъ“ Достоевского?

Та чи бачили ви Мімочку? Чи бачили ви сю невинну жіночу істоту, сю Міранду, що не знати, чи злетїла вона з хмари, чи з модного образка?

Нї, лїпше нехай уже Мімочка читає Октава Фейлє, з його чистим як жерельна вода стилєм, з його поетичними героями і героїнями.

Коли Мімочці навкучить ся Октав Фейлє, вона найде у французькій літературі і иньший материял. Нехай читає Понсон-дю-Терайля. Казки, скажете. Нехай і так; але за то се інтересні, чарівні казки.

Як весело від балю до балю, межі примірюванєм нової сукні і прогулькою за рукавичками, відпочивати на мягкій, низенькій софці, в яснім рожевім покоїку, заставленім лядьочками, шкатулочками, букетами, бонбонєрками, їсти *chocolat mignon* або *chocolat praliné* і читати Понсон-дю-Терайля! Весело бігати по освітлених газом улицах Парижа, возитись довкола озера або водопада Бульонського ліса, чути ті ненастанні вистріли поєдинків, слїдити пригоди любови переступної, але гарної і елегантної, розривати кайдани переступників, лучити залюблених...

Весело, серце завмирає зі страху, або знов сильно бєть ся коли ви з траціозно піднятим треном перебігаєте через темні, незнані заулки, заглядаєте в закутки розкішних кокоток, спочиваєте на їх аксамітних і атласових софках, враз з ними робите собі купелї з молока, купаєте ся в шампанї, прикрашаєте себе коронками і брилянтами, бенкетуєте, сиплете грїшми, сентиментально залюбляєте ся в якім гарнім, простенько прибранім паничи, незаконнім синї, що вкінці покажеть ся віконтом, маркізом або навіть принцом і, розумієть ся, мільонером. Нехай те все і казки; але бодай се не такі понурі казки, як „казка про Анночку і Любочку“!

І Мімочка, межі строямні візитами насичуєть ся тою легкою літературою і непримітно трує ся нею. В тій гарній хвили,

коли поет порівнав би її серце, що як раз будить ся, з пупінком, готовим розцвістись, в її душу западає образ Анрі, Армана або Моріса. Той Моріс не їсть, не п'є, не підпадає ніяким непоетичним слабостям або хоробам. Одиноке, що дозволяє йому автор від часу до часу, се легко скалічене (результат одного з безчисленних поєдинків), наслідком котрого Моріс являється перед читательками з чорною опаскою на руці і з цікавою блідістю на лиці. Автор не дозволяє йому також ніякої діяльності, ніяких певних занять, так, що весь час чарівного героя присвячений любові і жінкам. Розуміється, він має всі можливі прикмети і таланти; він прегарно їздить верхом, прегарно плаває, стріляє, приневолює влюблятися в него всіх жінок, яких тільки надібає на своїй дорозі, затемнює благородністю і хоробрістю всіх мужчин, кидає на всі боки мошонками, повними золота, і дістає спадщину за спадщиною. Образ Моріса, його бесіда, його манери, вчинки лишають ся в серці Мімочки, що враз з иншими жертвами героя залюблює ся в нім.

III.

І так скінчивши, чи на пів скінчивши курс, Мімочка вертає до дому дорослою панночкою і надягає довгу сукню.

Житє витас єї приязним усьміхом. Мімочку зачинають „вивозити“. Вона танцює, забавляється... По балах наступають представлення, по представленнях — концерти, пікніки, каруселі... В перервах межі тим — лектура, *chocolat mignon* і мрії про Моріса.

Тимчасом матан, що перейшла тяжку школу життя і знає, що „не вік доньці метеликом по полю літати“, вже й зажурилась питанєм про се, як би то гарненько забезпечити Мімочку. Матан марить найти для неї чоловіка багатого, світового, з рангою, як можна то й титулованого і з коліаціями. Мімочка повинна зробити світлу партню. До того-ж веде діле її вихованє. Інакше по що було платити скажені суми учителям танців і каліграфії, по що було возити дівчину за границю, по що було посилати її

на курси m-He Дуду? Подумайте тільки, кілька те все коштувало! Так, батько мати Мімочки можуть бодай сьміло сказати, що вони не жалували нічого для виховання і освіти своєї доньки одиначки.

Мімочка знає добре всі найліпші склепи в Петербурзі; може бути, що вона знає й париські, віденьські і лондонські склепи, вона уміє видавати гроші, уміє одягатись, уміє знайти ся в товаристві. Тепер треба знайти для неї чоловіка, що дав би їй повну можливість показати своє знанє в повнім блиску, що окружив би її відповідною обставою і був гідний приймати з рук маман сю оранжерийну рослину, аби пересадити її на ґрунт супружого житя.

Мімочка чекає й сама. Вона ще марить про любов, про Моріса, але вже знає, що головне — то гроші, що без екіпажа, без „відповідної“ обстави і без строїв їй буде не до любови.

Мімочка знає, що вона панна на виданю; але вона знає також, то вона „ще молода“, що вона „дитина“ і доки вона дитина, вона танцює, усьміхається та грає вахляром і своїми невинними очками.

Хитрий народ, ті женихи! Тяжко підійти їх. Ах, коли-б Моріс був між ними, він оцінив би Мімочку; він взяв би її, не заглядаючи у мошонку бідного папá. Але йдіть но, вишукайте того Моріса!... А час летить... Хініна і зелізо стають уже конче потрібними для бідної дівчини. Ті балі, ті безсонні ночі — все те так мучить.

І от, представте собі, читателю, що настає хвиля, коли перша сьвіжість уже пропала — Мімочка починає мізерніти і бриднути; знайомий лікар, котрому навкучило вже записувати на дармо арсенік, зелізо, пепсин, висилає панну на заграничні купелі; грошей на дорогу нема де взяти; кравчині не хотять шити на кредит навіть простої, подорожної сукні... Потім представте собі, що в таку, і так уже неприємну хвилю в родині трапляється якась катастрофа, або хтось з батьків небезпечно захорує, або наженуть зі скандалом папу зі служби, наслідком викриття

яких незаконних штучок, або він умирає, лишаючи родині мізерну пенсію і величезні довги... Чи мало трапляється всякої всячини... І нема річи, про котру можна-б заручити, що вона не стане ся.

В житю нашої Мімочки такою катастрофою була смерть бідного папá. Він умер, лишивши жінці півтора тисячі пенсії і довги, яких сума в останні часи значно побільшида ся наслідком видатків на віно. Матап по просту не знала, що робити з тими кредиторами, що повилазили зі всіх кутів. Наречений зрадив, покинув, і купивши за пів дурно Мімоччині меблі, зовсім замовк. З боку, вже трохи пізнійше дійшла до матап чутка, що ніби то він оженив ся з донькою Н—ського губернатора.

Положенє бідних жінок було страшне з кожного погляду. Дома буквально не було ані копійки. Матап рвала волосє і проклинала негідника жениха, що їх „зруйнував“. Тіточки потішали, жалували, але межі собою не могли не винуватити злегка й бідну матап.

— Розумієть ся, становище Annette страшне — говорила тітка Марі — але якже тут не сказати, що вона сама винна? І на що було робити таке віно, коли вони й так були в потребі? Дома нема що їсти, а Мімочці справляють біля, як би якій принцесі! І кому вони задували заїмпонувати тим?...

— Розумієть ся, що вони самі винні — потакнула тітка Софі — але все таки мені жаль бідної Мімочки. Вона така розпещена; а хто знає, що її ще чекає в житю! Мабуть скінчить ся тим, що вона буде мусіти йти за гувернантку.

— Я дала нині сто рублів — сказала на закінченє тітка Жюлі — але я не можу що дня давати. Як би порухувати те все, що я вже подавала...

Мімочки особисто біда майже не діткнула: вона мала як і перше всі „доконче потрібні“ туалети, шовкові панчохи, *chocolat mignon* і французькі романи. Але подразнено-понурий вигляд матап, її слезливі розговори з тіточками, сцени з зухвалими Французками, що все жа-

дали грошей і грошей, не могли не робити неприємного вражіння на молоду дівчину.

І Мімочка нудила ся і вередувала. Вона не хотіла заживати зеліза, бо їй сказали, що воно псує зуби, і навмисне не їла роблених для неї кривавих біфштеків, навмисне не їла нічого, крім *chocolat praliné*. Вона перестала читати романи, перестала плести *frivolité*, перестала чесати й купати свого песика і бавити ся з ним, словом, покинула всі свої занятя і — нудилась. Тепер Мімочка цілими днями лежала на софці, заложивши руки під голову, або байдужно дивилась через вікно. З причини жалоби вона не виїздила. Їй було нудно! Мімочка жалувала зірвання з нареченим. Не тому, щоби він їй дуже подобав ся, о ні! Богато межи знайомими дансерами подобало ся їй далеко більше... Ще й до того їй сказали, що він „поганець“ і вона не могла не повторяти сего, для того, що привикла у всім вірити татам і тіточкам. Але чи поганець чи не поганець, їй було таки жаль, що вона не вийшла замуж. Коли-б ви знали, до якої міри їй наскучили тепер усі ті натяки, випитування, співчуття!... Наскучили їй і дівочі білі і рожеві сукні, золоті хрестики і шнурочки перед на шії... Так близькі були вже чіпчики, брилянти, аксамітні сукні і свобода від опіки татам, і раптом усе те розлетіло ся, розійшлося!... Мімочка нудилась, вередувала і бажала якого будь виходу, якої будь переміни своєї долі.

Бажала виходу і татам, що заявляла ночі на молитві, в слезах і мріях про нового жениха - спасителя, про несподівану спадщину, про вигранє двох сот тисяч.

IV.

Якого-ж виходу могла бажати сама Мімочка? І що може чекати в житю бідну девятнадцятилітню дівчину? Нехай Мімочка не гнівається ся на мене за слова „бідна дівчина“. Я знаю, що ті слова звучать не гарно, нагадують може гувернантку, телеграфістку... Та й не до лиця така назва елегантній панночці в кафтанчику від Брізак і в капе-

люшку від Бертран. Але поверховність буває зрадлива. Я сподіваюся, що й сама Мімочка не рішить ся заперечити мені се, що вона без віна, молода особа, *qui n'a pas le sou*.*)

Отже, що може чекати в життю бідну девятнадцятилітню дівчину?

Припустім: вийти заміж за такого самого бідака, як вона, за чоловіка молодого, чесного, енергічного, щоби її любив і варт був любови і поважання, а не мав ані домів, ані маєтностей, ані акцій, ані облігацій, не мав иньших жерел доходу крім своєї праці... Полюбити його, стати його жінкою, приятелькою, помічницею, сперти свою гарненьку головку на його плече, з довірем сперти ся делікатною ручкою на його сильну руку і йти з ним по дорозі життя, розсвітлюючи і ogrіваючи йому сю дорогу своєю любовю і ласкою?... Принести в скромний кутик робітника свою красу, молодість і грацію, забути себе саму серед клопотів про свого вибраного і з своєї знов сторони стати змістом, клопотом і нагородою чужого життя?...

Але почекайте... Ви кажете, що він не має иньших жерел доходів, крім своєї особистої праці. Припустім, що ваш молодий чоловік заробляє багато, припустім навіть стільки, щоби Мімочка не одягалась як жебрачка в старомодні сукні. Але як би він умер — з чим вона зістанеться? Як би то був чоловік уже старший, він міг би бодай лишити їй яку-таку пенсію; а молодий чоловік, но, скажіть же, що він може лишити? Дітей найімовірнійше... Деж вона подінесть ся з тими нещасливими дітьми, котрим не записують ані домів ані маєтностей, котрим не лишають нічого, крім праці? — Ви згодитесь, що праця — то такий капітал, з котрого процентів Мімочка може ще користати, доки він у руках її чоловіка, але як чоловік умре і капітал буде мусіти перейти в її власні руки — то я не дуже вірю, щоби вона була вдоволена з такої спадщини.

Не думайте одначе, щоби Мімочка була вже занадто лїнива, захланна і без серця. Може бути, що вона і рада-б полюбити і зректи ся роскоші для коханого чоловіка. Чи ж

*) Без крейцара.

вона не марила про Моріса? Але вона могла би принести таку жертву тільки тоді, як би подибала молодого чоловіка... но, хоч такого, як „le jeune homme pauvre“ у Октава Фейде. Памятаєте, як він бідненький умирав з голоду і гриз пучки і листя тюльрійських яворів, видавши перед тим свої останні гроші на дороге мило, цукорки і образочки для своєї сестри? Скільки варта ся одна прикмета! Чи може жіноче серце не оцінити такої великодушности, такої делікатности! А як беруть за серце делікатні манери того молодого чоловіка, його великосвітський такт і образоване при скромній суспільній позиції! Так і відчуваєш, що се він тільки перебрав ся en jeune homme pauvre і скоро тільки справа прийде до розв'язання, він скине дерев'яні черевики і солом'яний капелюх скромного управителя і покажеть ся без порівняння багатшим, ніж його наречена.

Чи ж би Мімочка надумувала ся полюбити його? Ані мінутки! Але ви признаєте, що не так то легко полюбити російського бідного молодого чоловіка, що не дістане ніякої спадщини, що не носить рукавичок, можливо й не говорить по французьки, а як говорить, то з лихим виговором!... а до того ще думає, що жінка повинна серйозно учити ся і працювати, — що заробляє свій кавалок хліба лекціями, літературною працею, може навіть є писарем в яким бюрі або служить на залізниці чимсь мало що не бремзером (аджеж бувають і такі молоді люде!). Признаєте, що коли вже вирікати ся екіпажа і гарного помешкання, свого товариства і виїздів, Брізак і Бертран, тонкого біля, може навіть *chocolat mignon* і французьких романів, то чоловік, якому те все приносить ся в жертву, повинен бодай бути її гідний, чимсь заслужити її. А наші убогі молоді люде такі грубі, неокресані і *d'un terre-à-terre*!). Щож в таким разі можна найти в них принадного?

Отже, Мімочко, „хто убогий, вам не пара“. І тамап ніколи не допустить вас, по її словам, „множити жебраків“. Вона знає, як то жити з малими доходами!

*) Тривіальші.

Друга перспектива: відкинути надію на заміжжя і погодити ся з гадкою зістати нікому непотрібною старою панною. (Се для гарненької Мімочки, що вже від семи літ знала, що їй до лиця, і плакала, коли їй завязували на голову не ту стяжечку, яку вона хотіла !)

Але припустім, вона зрече ся надії на заміжжя. З чого-ж жити в такім разі, як істнувати, коли, борони Боже, умре татан (а вона певнісінько колись умре), і вже не буде кому журити ся туалетами Мімочки і її виживленням, не буде кому продавати і заставляти річей, відправляти кредиторів, позичати і слезливо випрошувати грошей від кривих і знайомих. Мімочка — така дитина; вона пропаде сама... Жити їй власною працею? самій заробляти на кавалок хліба? стати лікаркою, каснеркою, бухгалтеркою?... Але Мімочку виховували зовсім не в таких ідеях!...

Про медицину ліпше вже не будемо зачинати бесіди. На саму думку, на саму згадку про невинно опущені очка Мімочки я не рішаю ся пропонувати їй таке нескромне занятє, як наука анатомії. А її нерви!... Знаєте, що Мімочка така труся, що що вечера, заким ляже спати, вона нишпорить з засьвіченою свічкою у себе під ліжком, під фотелями і кріслами, аби переконати ся, чи не сидить там Рокамболь, сер Вілліамс або який страшний жебрак. Вона заглядає навіть в печі. Вона всего, всего боїть ся! Як же ви присилуете її привикнути до виду страждань крові, смерті?

Не менше абсурдно представити собі Мімочку канцеляристкою, припустім, хоч в заряді якої залізниці — представити собі її в кімнаті, заставленій столами, канторками, за котрими сидять самі страшні, незнайомі мушени. Всі-ж вони позалюблюють ся в ній, усі будуть їй надсакувати! І взагалі, сидіти їй від десятої години рано до пятої вечером в одній кімнаті з мушеними... — думайте як хочете, але се не уходить! Не думайте, що Мімочка таки вже ніколи не сиділа в одній кімнаті з мушеними. Вона навіть уносила ся в їх обіймах при чарівних звуках модних вальсів, виконуваних Розенбергом, Шмітом або Аальквістом. Сказати по правді (і під секретом), молодий гвардієць навіть не

раз цілував її в затишних кутиках перед і по „освідченню“. Але, по перше, вона нікому про се не говорила крім своєї приятельки m—lle X. і Дуняші, своєї покоївки, так що татан і взагалі ніхто і не припускає сего; а по друге, він же все таки був нареченим. Тай в кінці, коли-б навіть усі ті, що танцювали з Мімочкою, цілували її — не перечу, се було би зле, дуже зле — але всеж таки, мені здається, се було би менше ніяково, як сидіти їй цілими днями в якимсь бюрі. Всі ті дансери бодай люде її круга, прийняті в товаристві її знайомих, а хтож їх знає, що вони за одні в тім бюрі?... Може вони які Жиди, міщане... А хтож заручить, що і там не будуть цілувати Мімочку? Вона ще така дитина!...

Може Мімочка могла-б давати лекції, *comme le cachet?* *) Але лекції чого — французького языка? — Вона прочитала Понсон-дю-Террайля і Ко., прочитала і Бельо і Мальо, прочитала Октава Фейле і Дюма-Фіса, але про граматику вона має дуже неясне понятє, а від учительки вимагають знання граматики. І потім давати лекції — се знов значить бігати самій по улицах, ризикувати, щоб її могли взяти Бог знає за кого... Бідна Мімочка така гарненька і делікатна, що коли коло неї нема відповідної товаришки, а за нею льокая, то її можна взяти Бог знає за кого!

Мімочка не вміє ані шити, ані краяти, її того не вчили; та й не стати їй справді кравчихою! Вона уміє тільки вирізувати абажури і плести *frivolité*. Алеж плетением *frivolité* багато не заробиш.

Одним словом очевидно, що всі ті говорення про жіночу працю, про жіночу самостійність показують ся порожною балаканиною. Та й по що мудрувати, коли призначене і обовязки жінки вказані їй Богом і природою. Вона повинна бути жінкою і матір'ю, товаришкою муштини, що з його ребра вона для него сотворена. Отже, Мімочко, чекайте, шукайте і ловіть собі жениха, розуміється — певного і заможного. От маєте третю

*) Давати лекції за білетами.

перспективу, третій (і мабуть одинокий можливий для вас) вихід з вашого теперішнього становища.

Є женихи, котрих сама доля призначила для Мімочки, для бідної, але розпещеної, вихованої в роскоші і не при звичаєній до бід дівчини. Ті женихи бувають двох категорій. Або се багаті старі кавалери, що розтратили в бурливій молодості і сили, і здоров'я, і розум, і чуте, розтратили все, крім грошей, які їм занадто легко дісталися, що скоштували всего, що могли їм дати ті гроші, а не скоштували тільки посідання своєї „власної“ невинної, молодої і гарненької жінки, котру в кінці купити ніколи не за пізно. Або се знов старі кавалери, що противно до перших зачали жити і кар'єру від бід і нужди, несьмілі, вираховані, що собі в молодості всего відмовляли, що зібрали правдами і неправдами бажаний капіталець і діждались нарешті бажаної ранги, становища, часу і віку призначеного ними на супружество з молодою і гарненькою дівчиною.

Небо не лишаєть ся глухе на молитви татап і посилає їй Спірідона Івановича. Через тіток і кумась ведеть ся сватанє, уряджують ся обзорини; розумієть ся, все відбуває ся як найвідповіднійше.

Спірідон Іванович може бути дурний або розумний, добрий або недобрий; він може бути чоловіком моральним або неморальним, поганим або гарним — все се неважні деталі; а важне і несумнівне се, що він чоловік солідний, старший, досвідчений і заможний, лисий, отяжілий, хорий на жолудковий катар і равматизми, а може й на подагру...

Невже вийти за него за муж? Матап обстає за Спірідоном Івановичем. Мімочко, вірте татап: вона розумніша і більш досвідчена ніж ви; вона знає житє. А ви, що ви знаєте? Романи?... *La vie n' est pas un roman**), кажуть вам; незадовго і ви самі пересьвідчите ся, що се правда. І Мімочка піддаєть ся. Вона дає свою згоду, кокетно насміваячись зі Спірідона Івановича і заздалегідь

*) Житє не є романом.

побідно притупує кінчиком пантофелька, під котрим вона має намір тримати свого майбутнього чоловіка.

V.

Сватанє відбуло ся таким способом. Тітка Жюлі, поміж візитами, вістом і оперою, вишукала деє Спірідона Івановича і познайомила ся з ним. Коли вона в кінці переконала ся, що його курська маєстність не заставлена і дає поважний дохід, а також, що Спірідон Іванович не має ніяких серйозних зобов'язань (коли не рахувати пристаркуватої балетниці, з котрою його вязала тільки привичка та й четверо досить милих дітей), вона натякнула маман, що мабуть має на оці де що відповідне для Мімочки.

Маман поїхала до сьв. Сергія і наймила молебень.

Незадовго потім тітка Жюлі порозсилала своїм знайомим запросини на вечір з танцями. Маман упередили, що буде Спірідон Іванович. Мімочці справили чудесний стрій сгѐме, що був варт, аби його докладно описали на шпальтах якої „*chronique de l'élégance*“. Стрій дуже удав ся і був гідно оцінений всіми присутніми на вечері. Се був перший виступ Мімочки тої зими; її жалоба що йно скінчила ся. Погolosки про її весіле, що так несподівано розійшло ся, і про злий поступок її нареченого ще не затихли і переходили з уст в уста з додатками і прикрасами. Чи то наслідком сего, чи по простому тому, що того вечера Мімочка була особливо гарно одягнена, але всі якось звертали на неї більше уваги, ніж звичайно. Всі наче змовились любити ся нею і говорити їй компліменти. Мімочка танцювала найбільше з усіх, трохи оживилась против звичаю і дійсно була королевою вечера.

Сідаючи на крісло після тури вальса, що закрутила їй голову, злегка задихуючись і червоніючи делікатним румянцем, вона почувала звернені на себе зі всіх боків приємні погляди, і ся сьвідомість успіху робила її ще милішою.

Спірідон Іванович грав в карти; але перед вечерею і він увійшов на салью і станув у дверях дивлячись з приємністю на танці Мімочка йому дуже сподобалась. Він того вечера був в добрім гуморі і мав щастє в картах. Зі свободою старого кавалєра він зачав голосно і щиро одушевлятись іграцією і принадністю сеї гарненької ляльочки і навіть заявив, що коли-б він тільки міг скинути з плечей хоч півтора десятка рочків, то не надумуючись, зараз таки осьвідчив ся-б їй.

Мамап, що цілий вечер вартувала Спірідона Івановича, підхопила ті необережні слова і серце її забило ся радісною надією.

В мазурі Мімочка, за радою тітки Жюлі, вибрала Спірідона Івановича, що стояв у дверях, і перейшла ся з ним по сали серед загального одушевлення. Всі усьміхали ся, дивлячись на них: чи то тому, що гарненькій Мімочці прийшла фантазия вибрати такого старого і негарного кавалєра, чи тому, що Спірідон Іванович в його літах, в його ранзі і при своїй дихавици пустив ся в танець не вмючи танцювати; чи, в кінци, по просту гості тітки Жюлі відгадали її наміри і вже витали в тій парі будучих наречених, — але як би там не було, всі усьміхали ся і тішили ся, дивлячись на них. Усьміхав ся і сам грубий Спірідон Іванович, обливаючись потом і дихаючи, як льокомотива, усьміхала ся і етерична Мімочка.

При вечері їх посадили побіч себе. Милый Спірідон Іванович щиро і навіть трохи зі страхом упередив був тітку Жюлі, що він зовсім не привик до товариства „порядних“ жінок, а особливо молодих, невинних панночок. Тепер сидючи поруч з Мімочкою любував ся й далше нею, жартобливо і з надмірним поважанєм залицяв ся до неї і забавляв її, трохи не говорячи „агу“ „птрютю“ і „люлю“, аби тільки натрафити на відповідний тон і бути зрозумілим.

А Мімочку, подразнену танцями і випитим вином, дуже тішило залицяне і увага того сьмішного, грубого добродія в густих еполєтах; вона цілком оживилась, розчервонїла, і навіть розговорила ся против звичаю.

Вона розповіла Спірідонови Івановичу, що вона дуже любить танцювати, і що минулу зиму вона провела дуже нудно, бо ніде не бувала з причини жалоби по папá; за то тепер вона вже натанцьовує ся!... Потім Мімочка розповіла, що вона також дуже любить маленьких песиків, і що вона мала такого душку-песика, маленького, малесенького; він звав ся „Faufreluche“ — і він здох! Мімочка цілий тиждень плакала. Се було найбільше нещастє в її житю. Вона так любила сего песика! А тепер тітка Марі подарувала їй другого песика. Сей трошки більший, але також чудо; і він зветь ся „Turlurette“. І він уже стає на задні лапки!...

Спірідон Іванович запропонував тоаст за здоровлє „Turlurette“... Мімочка сьміялась, кокетувала, пила шампана, тручаючись чаркою зі Спірідоном Івановичем і поблискуючи злегка оп'янілими очками, щиро говорила, що ще ніколи їй не було так весело!

А матан дивилась на них з другого кінця стола і розпливалась.

На другий день рано зворушена матан прийшла до тітки Жюлі для переговорів. Переговорили і про маєтність в Курській губернії, і про балетницю та її дітей, і про вчорашнє захованє Спірідона Івановича. Рішено було повести на него серйозний атак. Тіточка Жюлі великодушно обіцяла помагати і повела справу так зручно, що за яких дві-три неділі бідний Спірідон Іванович був вповні обпуканий, обечений і лишалось тільки визначити день весіля.

Матан не тямилась себе з радості. Перше може вона й марила про щось ще сьвітліїше; але тепер в їх страшнім, безвихіднім положеню, після всїх тих перепалок і неприємностей з першим женихом, Спірідон Іванович видавав ся таким скарбом, якого вже й не сподівали ся найти. Та й добре розваживши, чим же він не жених? Генерал, багатий, мабуть добрий чоловік... Хиба що балетниця і її діти!... Але-ж не можна вже, щоби таки все було зовсїм гладко. Коли він тільки не буде тратитись

на тоту родину, то властиво Мімочці й не треба на те звертати уваги.

І матан і Мімочка геть таки заклопотались лагодженням посагу. Наречений спішив з весілем і не можна-ж було поважному чоловікови казати чекати, як якому молодикови! Ще й до того матан і сама занадто вже намучилась з першим женихом, аби не бажати тепер кувати зелізо, доки горяче.

Головні частини посагу — біле, футра, срібло — вже були. Треба тільки було випорювати княжу корону. Але сукні треба було по частині перешивати, по частині шити на ново. За шіснайцять місяців перерви поміж заручинами мода поступила сильно наперед. Тіточки і вуйки поговоривши і порадивши ся межи собою, поробили Мімочці нові подарунки. Не скупив ся з подарунками і Спірідон Іванович.

Все йшло дуже добре. Матан триумфувала. Мімочка заживала арсенік, пила пірофосфорово-зелізну воду, примірювала нові сукні, приймала іритуляції і то вітворювала то замикала пуделочка і футерали від Вальяна, Арндта і Бостля, любуючись брилянтами, сафірами і ізмарагдами, які їй даровано.

Всі тішились її щастем, всі іритулювали з душі, сердечно, щиро — бажали їй всего, всего доброго, і повторяли хором: „Но, слава Богу, слава Богу!“

VI.

І от визначений не тільки день, але й година шлюбу... Фризура Мімочки готова. Іюстава виводять з покою. Мімочка одягає шлюбну сукню, украшену гірляндами і букетиками помаранчевих квіток, з довгим тренем з білої тяжкої шовкової матерії, підшитої також білим ліонським атласом — чудесна сукня спроваджена від m—me Lesserteur. Мімочка трошки заклопотана приглядає ся в зеркалі. Станик лежить чарівно.

Ще тільки припнати вуаль і квітки; monsieur Gustave знов бере ся до роботи.

Його наглять. Здасть ся уже дружба приїхав. Так, так, дружба що йно приїхав... Молодий уже в церкві... Вже час!

Зараз, зараз Мімочка буде готова. Я дивлюсь на неї і само собою мене опановує певне зворушенє; сама собою я забігаю гадками наперед і бачу вже ясну церков, де купки сьвяточно одягнених свояків і знайомих балакають і переглядають ся очікуючи молодої; бачу і грубого Спірідона Івановича, що сяє ордерами, чистенькою лисп-ною і новими густими еполетами.

От в юрбі робить ся рух, розмови стихають, усі голови повертають ся назад. На крилосі починає ся поважний сьпів, і Мімочка показуєть ся на порозі церкви. Вуйко Федор Федорович з шарфою Білого Орла *) веде її під руку по мягкім килимі. Яка вона гарненька! Справді, квітки флер д'оранж і білі тюлеві хмари не прикрашали ніколи елегантнійшої і чарівнійшої головки. „Гряди, гряди, голубице“...

Але чи знаєте ви, куди ви „грядете“, бідна голубице? Подумайте, Мімочко, чи би не стримати ся вам, доки ще не за півно?...

„По що?... І про що тут думати? Всі так виходять. Треба-ж колись зробити сей крок. Адже треба? Куди-ж справді дітись“?!...

— Але ви бліді, Мімочко; ви спускаєте вії, і во-скова сьвічка дрожить з легка у вашій маленькій ручці... Вам страшно? Вам соромно?

— Ні, але якось так дивно і ніяково...

В церкві мабуть холодно... А може то станик з легка тисне... Щось таке дивне, неприємне...

І ще й до того всі дивлять ся!...

Але я маячу. Мімочка зовсім не в церкві. Вона ще у себе в покою і стоїть перед великим зеркалом; вона не в силі відірвати ся від оглядання нової сукні.

Туалета її скінчена. Вуаль і квітки незвичайно до лица молодій, і всі кажуть їй се; але Мімочка вже не усьміхаєть ся своєю звичайною, все однаковою усьмішкою.

*) Високий ордер.

Вона злегка зворушена. На лиці у неї виступає рожева плямка, рука злегка дрожить, протягаючись за рукавичкою. Чому се їй так холодно?

Зворушені також і всі, що оточують її. Покоївка Дуняша кривить ся, ковтаючи сльози. Люлюшка або інакше Turlurette пищить і гавкає, ображена тим, що її відганяють від трена Мімочки. Молоду обступають, оглядають зі всіх боків, поправляють на ній сукню, вуаль, подають їй перфуму, рукавички...

Час уже, Мімочко, час! Ідїть тепер на салю; треба ще вас благословити. Молодий уже в церкві... спішіть ся; вас чекають...

Погляньте-ж іще в останнє на вашу дівочу кімнатку, погляньте на вашу рожеву кімнатку, де ви заїдали chocolat mignon і читали французькі романи, і попрощайтесь з нею! Ви вже сюди не вернетесь. Що то чекає вас у новім житю?

Мімочку поблагословили. Матап злегка заплакала, обіймаючи і цілуючи поблїдлу доньку. „Може тобі не добре, Мімі?“ — „Ні, ні, нічого“...

Мімочка сходить зі сходів. Перед брамою на тротуарі стоїть уже група цікавих: заплакана покоївка Дуняша, кухарка, служба з сусїдніх домів, стороння публіка...

Тітка Жюлі, хлопчик з образом і молода сїдають у карету. Льокай замикає дверці і скаче на кізли.

Незабаром карета щезає за рогом Літейної.

Бувайте здорові, Мімочко; бажаємо вам щастя!

Ви може сподївались, Мімочка, що я піду за вами до церкви, і далше, і далше... Ні, глядачів на вашім шлюбї досить і без мене. Погляньте тільки на те збіговище людей, що тиснуть ся за дозволом поліцаїв на широкім тротуарі Літейної здовж цілого ряду карет. Погляньте на тих швачок, покоївок, „пань“ молодих і старих, що задивились ідучи з узликами і пуделками в руках; вони не можуть перемогти покусу подивитись на ордери і еполети ваших вуй-

ків, на ясні елегантні туалети ваших тіточок, а найважнійше — дочекати ся вас, вас, Мімочко — аби бодай одним очком поглянути на головну причину цілої паради.

Вони чекають вас... Чи бачите, як вони стають на пальцях, як витягають шиї, коли ви зближаєтесь. Може вони й знають що про вас; може одна з тих „пань“ подає тепер другим найвірнійші або найневірнійші відомости про вас; може, дивлячись на вас, вони обмінюють ся висказами співчуття в роді тих, які підхопив і підслухав у них великий автор „Анни Каренїної“.

„Яка миленька ся молода, убрана як овечка! Що хочете, кажіть, а таки жаль дівчат!“

Переложила
Марія Брунєвська.

